

IZ ZGODOVINE OSNOVNE ŠOLE TRATA–GORENJA VAS Z OKOLIŠKIMI ŠOLAMI

V Krajevnem leksikonu Slovenije¹ beremo: »Gorenja vas – gručasta vas v nekoliko širšem delu Poljanske doline, kjer se jugovzhodno odpira dolina Brebovščice. Sama Gorenja vas je raztegnjena na levem bregu Sore ob cesti Škofja Loka–Sovodenj, priključeni sta ji prej samostojni vasi na desnem bregu Sore, ki sta zdaj njena sestavna dela, to sta Sestranska vas tik ob Sori ter Trata ob cerkvi na višji planoti. Skozi Trato pelje cesta Gorenja vas–Žirovski vrh, višje ob cesti stoji zaselek Lajše. Imeni Mirje in potoka Grobnik pri Lajšah kažeta po Blaznikovem mnenju na predсловansko naselbino.«

V sedemdesetih letih je Gorenja vas prerasla Poljane, ki so dale dolini ime in je sedaj dejansko središče Poljanske doline, kolikor spada pod loško občino.

Šolski okoliš Trata je bil konec preteklega stoletja zelo obsežen, saj statistika prebivalstva občine Trata v letu 1870² vključuje kar 21 vasi in zaselkov, iz katerih so bili vključeni šoloobvezni otroci v osnovno šolo na Trati.

Statistika občine Trata za leto 1870 – prebivalstvo

Kraji	Število hiš	Moški	Ženske	Skupaj
Brebovnica	21	51	56	107
Dolnja Dobrava	34	89	105	194
Dolnja njiva	9	24	24	48
Gorenja vas	50	144	144	288
Hotavlje	46	142	139	281
Hlavče Njive	11	38	26	64
Lučne	24	82	70	152
Prelesje	8	17	16	33
Zadobje	19	61	66	127
Žirovski vrh sv. Antona	16	46	46	92
Suša	11	40	32	72
Žirovski vrh sv. Urbana	36	82	89	171
Sestranska vas	12	32	38	70
Zgornja Dobrava	16	54	54	108
Srednje Brdo	17	50	45	95
Suhi dol in Goli Verh	11	35	30	65
Todrež	6	17	19	36
Trata	35	95	108	203

Čabrače	15	31	41	72
Bačne	14	37	33	70
Volaka	19	47	63	110
Skupaj	430	1214	1244	2458

Po uradni statistiki³ je bilo na osnovni šoli Trata povprečno sto šoloobiskujočih otrok, šola je spadala pod dekanijo Škofja Loka. Loški dekan je bil tudi šolski nadzornik in je ob vizitacijah moral poročati tudi o stanju šole, učencih in učiteljih. Pod loško dekanijo je spadala tudi osnovna šola v Poljanah, ki je bila mnogo starejša, saj je po raziskavah delovala trivialna šola že za časa Marije Terezije, ustanovljena leta 1781.⁴

V tem prikazu bo predstavljena zgodovina osnovne šole Trata–Gorenja vas s podružnicami Javorje, Lučine, Leskovica in Sovodenj. Zgodovina osnovne šole Poljane pa je bila podrobno obdelana in objavljena v prispevku Andreja Vovka v Loških razgledih.⁵ Poleg navedenih šol bo tudi krajši prikaz ukinjenih šol Poljanske doline, ki so bile v preteklem in v začetku našega stoletja ali samostojne ali podružnične šole Trate–Gorenje vasi ali podružnične šole osnovne šole Poljane, Hotavlje, Malenski Vrh, Stara Oselica in Trebija.

Večina gradiva je povzetega po izvlečkih iz šolskih kronik, ki so ohranjeni v dokumentacijski zbirki Slovenskega šolskega muzeja v Ljubljani, v mapi posamezne šole, poslani po zahtevi in predpisu oddelka za prosveto banske uprave Dravske banovine leta 1938. Pomembni so tudi povzetki in kratki popisi delovanja šol med vojnim obdobjem, ki pa so nekateri bolj drugi pa nekoliko manj obširni. Prav ti podatki nam povedo, da so bili med vojno uničeni arhivski dokumenti kakor tudi šolske knjižnice in kompletna dokumentacija. Te podatke so šole pošiljale po razpisu ministrstva za prosveto v letu 1946. Prav ti podatki in odgovori, ki jih hrani Slovenski šolski muzej v posebnih mapah, pomenijo dragocen vir mnogih uničenih šolskih kronik.

Prav na področju raztresenih vasi in zaselkov šolskega okoliša Trata–Gorenja vas je pomembno prepletanje odpiranja in ukinjanja šol ter premeščanja učiteljev in delovanja ekskurendnega pouka. Ekskurendna šola je bila manjša šola, v kateri je le nekajkrat tedensko poučeval učitelj z matične šole. Nekoliko se razlikuje od današnjega pojmovanja podružnične šole, ki je enota, organizacijsko ločena od glavnega sedeža osnovne šole s precej samostojnim poslovanjem in učitelji, ki so na šoli stalni z rednim poukom.

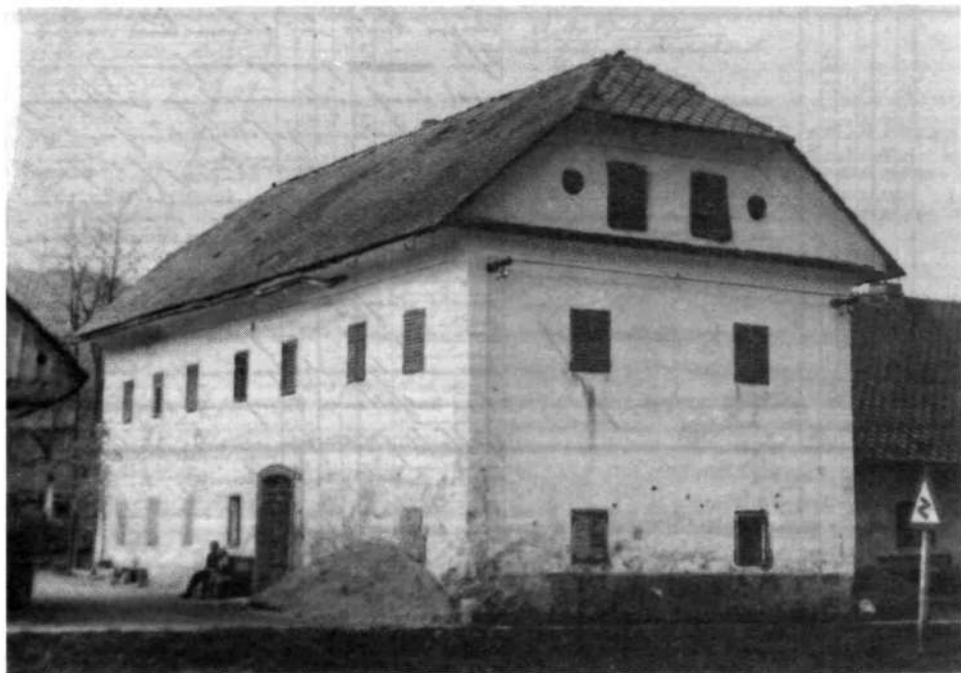
V Poljanski dolini je bil še en tip šole imenovane gorska ali hribovska šola. Hribovska ali gorska šola je bila na šoli na Trati in na šoli v Poljanah. V to šolo so prihajali otroci enkrat ali dvakrat tedensko na matično šolo k pouku iz bolj oddaljenih zaselkov. Obisk gorske šole je bil v zimskih mesecih zelo slab zaradi neprehtnih poti.

Drugi vir, ki bi lahko prikazal celotno delovanje šole, ki pa je žal le fragmentaren, pa je arhivski vir, ki ga hranijo Nadškofijski arhiv v Ljubljani, Zgodovinski arhiv Ljubljana, Enota v Škofji Loki in Arhiv Republike Slovenije. Podatki za osnovno šolo Trata so povzeti po župnijski kroniki Trata–Gorenja vas, ki pa je le nekoliko pisana za preteklo obdobje, od 1914 dalje po šolski kroniki Trata.

Za obdobje po letu 1950 pa je v dokumentaciji Slovenskega šolskega muzeja vse premalo podatkov, ker pač ministrstvo ni nadaljevalo s pričetim razpisom o nujnosti pošiljanja podatkov o delovanju šole. Morda bo ta prispevek tudi spodbuda šolam, da bi le poskušale zbrati podatke za nadaljnjih več kot štirideset let in jih poslati Slovenskemu šolskemu muzeju, da bi s tem dopolnili mape posameznih šol. To pa naj bi bila tudi spodbuda mladim raziskovalcem, da prikažejo svojo šolo javnosti. Prispevek pa, ki je pripravljen po razpoložljivem arhivskem gradivu in sekundarnih virih, bo v naslednjih različnih oblikah raziskav na področju navedenih šol našel podatke, ki bodo še bolj osvetlili in dopolnili vedenje o šolah v Poljanski dolini. Vsak nov podatek bo samo koristno dopolnilo ne samo za šolo, ampak tudi za krajevno zgodovino. Prav krajevna zgodovina je danes namenjena širšemu krogu bralcev.

Osnovna šola Trata–Gorenja vas

Ustanovitelj šole na Trati je bil kaplan Andrej Drobnič, ki je na lastno pobudo leta 1853⁶ zbral dečke in deklice v Stebelovi hiši v Sestranski vasi št. 7. Najemninu je plačeval sam kaplan Drobnič kar dve leti, kljub temu, da so naslednje leto (1854) pri davkariji v Škofji Loki ustanovili in pripravili prvo učiteljsko plačo v znesku 300 gld. Mesto učitelja je bilo razpisano in leta 1855 je prišel na šolo učitelj Ivan Dolinar⁷ in pričel s poukom 10. januarja 1856. Dolinar je prišel na šolo z dekretom škofijskega ordinariata v Ljubljani.

Prvi pouk v Gorenji vasi se je vršil leta 1853 v hiši pri Stebejlu (slika last Osnovne šole Gorenja vas)

[illegible]

Imenovanje učitelja Dolinarja (Nadškofijski arhiv Ljubljana – šolstvo Trata)

Tako so šolo naslednje leto razširili v dvorazrednico. Zaradi širokega šolskega okoliša je število otrok iz leta v leto naraščalo in so leta 1922 iz upraviteljevega stanovanja v prvem nadstropju zgradili dve učilnici in šolo

über die geologischen Verhältnisse von Birgitzbach haben die in vorstehender Tabelle zu T. 1. unter dem Begriffe Becken aufgeführten Angaben

Plača učitelja Dolinarja (Zgodovinski arhiv Ljubljana, Enota v Škofji Loki)

Visokocastiti, in visokospo-
tovani gospod. dekan!

Va pismo, ki sim ga 16. oktob-
ra od visokocastitljiviga kne-
ževstva na stran moje pres-
nje, de bi moj šolski denar
poredoma dobival, prejel, skle-
nil sim vjim, visokocastiti
gospod dekan naslednji od-
govor dati:

Jest se poterdim, de plačan
nisim bil, pismeno, in če bi
bilo treba, tudi vstmeno pri
kakim odgovoru. Ko sim pri-
šel na Trato za učitelja, sim
prašal, kje da bom plačilo
prejemal; povedali so mi,
da pri tukajšnjemu županu,
tako, kakor ga je moj sprednik
voake Kvake po redu prejemal.

H. Koncu mojiga pisanja
prosim prav ponižno in iz
vso pokoršino vsjek, visokčas-
titi gospod dekan, naj bi
to moje pisanje, ali obsejek
mojiga pisanja blagovolili
visokčasstitemu knezskofijst,
vs preslati, kakor so milosty:
gospod Lavznik naročili; ~~z~~
zakon tega tako obravnati.
Taj vem, de prošnja revniga
in preganjaniga učitelja,
ki se R'jem, visokčasstiti
gospod dekan obrne, bojo vs.
lišali.
Jz vso pokoršino ostajam

vsjek visokčasstiteljivosti
nar. ponižniši sluga
Daniel Feigel
učitelj.
v Trati 21. okt. 1864

Prošnja za dotacijo učitelja Daniela Fajgla, 1883 (Nadškofijski arhiv Ljubljana, šolstvo Trata)

razširili v štirirazrednico. V učilnicah je bilo sedaj največ petdeset učencev in učenk. Sredstva za gradnjo šole in dozidave je največ prispeval krajevni šolski odbor, ki je tudi ves čas vzdrževal šolo in skrbel za vse učne pripomočke.⁸

Poleg krajevnega šolskega odbora, ki je skrbel za šolo, pa so na šolo občasno prihajali tudi šolski nadzorniki, tako krajevni kakor tudi okrajni in deželni. Leta 1856, to je v prvem letu poučevanja učitelja Dolinarja, je šolo nadzoroval Franjo Kramar, dekan iz Stare Loke. Leta 1860 pa je šolo nadzoroval dr. Franjo Močnik, matematik, pedagog in šolski nadzornik za ljudske šole na Kranjskem, ki se je zavzemal tudi za ustanavljanje novih šol in za boljšo materialno oskrbo šolskih prostorov. Močnik je ugotavljal, da tako veliko število učencev ne more poučevati in to dobro poučevati samo eden učitelj. Kmalu je prišlo do razpisa in leta 1862 je prišel na šolo drugi učitelj Daniel Fajgelj,¹⁰ po odhodu učitelja Dolinarja leta 1865 pa je prišel na šolo Martin Potočnik,¹¹ ki je ostal na šoli do leta 1874. Kronist je zapisal, da *»je bilo v letih 1863 do 1874 na šoli povprečno okoli sto učencev«*. V šolskem letu 1874/75 po odhodu učitelja Potočnika iz šole so učenci ostali brez pouka, le verouk je poučeval domači kaplan. Naslednje šolsko leto se je vrnil na šolo učitelj Ivan Dolinar, ki je ostal na šoli deset let do leta 1885. V tem času je šolo obiskoval tudi znameniti zoofiziolog Ivan Regen,¹² ki je v letih 1877 in 1878 obiskoval prvi in drugi razred ter bil vpisan v zlato knjigo za ti dve leti, kakor je zapisal v izvlečku šolske kronike upravitelj Rebolj leta 1939. Omenili smo že, da so leta 1884 šolo razširili v dvorazrednico in za naslednje leto razpisali dve novi učiteljski mesti. Po odhodu učitelja

Stavba osnovne šole na Trati, zgrajena leta 1878, nadzidana leta 1883 (Fototeka Slovenskega šolskega muzeja, inv. št. 2627)

Dolinarja je na njegovo mesto prišel za nadučitelja Luka Knific, na drugo učiteljsko mesto pa učiteljica Marija Bohinc.

Vodje in nadučitelji šole so bili Luka Knific od 1885 do 1892, nato Franc Rant od 1892 do 1894, njegova žena Marija Rant je poučevala ženska ročna dela, Anton Požar od 1894 do 1902, Ivan Pipan od 1902 do 1924, vodil šolo polnih 22 let, nato pa Franc Rebolj do leta 1940.¹³ Drugi učitelji in učiteljice so se zelo hitro menjavali, nekateri so ostali samo leto ali dve, nekateri pa celo samo nekaj mesecev.

Razširitve šole ni narekovalo samo povečanje števila šoloobiskujočih otrok, ampak so to zahtevali splošni prosvetni interesi prebivalstva, ki je bilo samo zahtevalo širšo splošno izobrazbo in znanje svojih otrok. Šola je bila do prve svetovne vojne razdeljena v vsakdanjo in nedeljsko ponavljalno šolo, v vsakdanjo šolo so hodili petkrat tedensko, v nedeljsko pa ob nedeljah in četrtnih po tri ure. Ponavljalna šola je bila leta 1929¹⁴ z novim šolskim zakonom za narodne šole ukinjena. Poleg redne in ponavljalne šole je bila na šoli Trata od leta 1905 hribovska ali gorska šola za oddaljene učence. Do leta 1930 so obiskovali oddaljeni učenci šolo samo pet mesecev na leto, od leta 1930 pa celo leto trikrat na teden. To oddaljeno ali hribovsko šolo je obiskovalo povprečno 51 učencev in učenk. Poleg tega pa je učiteljica osnovne šole na Trati poučevala tudi na ekskurendni šoli na Trebiji, do leta 1913, ko so na Trebiji odprli enorazrednico.

Po končani prvi svetovni vojni so se krajani občine Trata in šolskega okoliša Trata zavzemali za razširitev šole v štirirazrednico. Zato so morali učiteljevo stanovanje prezidati v dve učilnici in s sklepom višjega šolskega sveta v Ljubljani 21. septembra 1922¹⁵ šolo razširiti v štirirazredno in sistemizirati na šoli mesto učitelja-upravitelja in tri mesta za učitelja oziroma učiteljice. Istočasno pa so tudi razpisali eno učno mesto – moško za dvorazredno hribovsko šolo, določeno z Odlokom kraljevske banske uprave.¹⁶ Pouk v vsakem razredu mora biti po trikrat na teden od 1. septembra do 28. junija.

Iz šolske popisnice¹⁷ za leto 1923 je razviden načrt šolskega okoliša, ki je zajemal všolane otroke iz štirinajstih vasi in zaselkov: Trata, Sestranska vas, Gorenja vas, Dolenja Dobrava, Gorenja Dobrava, Todraž, Hotavlje, Hlavče Njive, Srednje Brdo, Žirovski Vrh sv. Antona, Žirovski Vrh sv. Urbana, Bačne (razen hiš. št. 3, 4, 5, 7), Čabrače in Volaka. Nadalje beremo v popisnici, da ima šolski upravitelj v šoli naturalno stanovanje, tri sobe v izmeri 46,8 m², kuhinjo 23,5 m² in jedilno shrambo 12,7 m². Šola je imela tudi šolski vrt v izmeri 495 m² in igrišče 324 m². Šola je stala v davčni občini Gorenja vas v Sestranski vasi, politični občini Trata, davčni in sodni okraj Škofja Loka na hišni številki 14, okrajno glavarstvo (srez) Kranj, okrajni šolski svet je bil v Kranju, župnija Trata. Izvleček iz šolske kronike navaja, da je bil učni jezik slovenski, le v preteklosti so dopisi prihajali pisani v nemškem jeziku. Med dvema vojnama pa so bili dopisi in formularji pisani v srbohrvaščini in leta 1940 celo v cirilici. V tem času je bila tudi srbohrvaščina obvezni učni predmet. Iz poročila o stanju in oskrbovanju šolskega vrta in zemljišča v šolskem letu 1933/34¹⁸ je upravitelj Franc Rebolj poročal, da po posebni pogodbi obdeluje in uživa čisti donos, ker ima vse stroške za vrtna dela in semena. Šolski nadzornik je ob pregledu vrta zapisal: *»Vrt je jako skrbno in lepo urejen. Mnogo se uporablja v učne svrhe. Šolski upravitelj Franc Rebolj prireja tudi predavanja in praktično poučuje v*

2-razredna mislona obča ljudska šola vna Trati.

Dežela: Kranjska.

Šolsko leto: 1917/18

Šolski okraj: *Kranj.*

Kat. štev.: 31

Odhodnica.

Kržišnik Franc

rojen dne 28. januarja 1904 vna *Šlavanjskih njivah* na *Kranjskem*,
rimsko katol. veroizpovedanja, je hodil v ljudsko šolo od 16. septembra
1910 do 25. marca 1918. Tmazadnje v *drugi* razred,
višjo skupino, *_____* oddelok na *ljudski* šoli.

Vedenje: *hvalevredno.*

Pridnost: *premala.*

Z ozirom na § 100 šolskega in učnega reda se odpušča ta učenec
z odhodnico iz šole.

Vodstvo

2-razredna mislona obča ljudske šole

vna Trati

dne 25. aprila 1918.

Uradni pečat:

Opant
šolski voditelj.

Opant
razrednik.

Odhodnica Franca Kržišnika v šolskem letu 1917/1918 (Zgodovinski arhiv Ljubljana, Enota v Škofji Loki)

sadjarstvu. Predlagam, da se mu prizna primerna nagrada.» Ali je bil učitelj Rebolj te nagrade tudi deležen, pa iz drugih dopisov ni razvidno.

Leta 1941¹⁹, tik pred drugo svetovno vojno, je bila na Trati štirirazredna šola s petimi oddelki z osmimi šolskimi leti, nižja in višja ljudska šola. To leto je bilo vpisanih 310 učencev in učenk, od teh 205 deklic in 105 dečkov. Poučevali so en učitelj in štiri učiteljice.

Okupacija aprila 1941 je močno prizadela šolo in učitelje. Takratni učitelji so morali takoj zapustiti šolo in se umakniti. Upravitelj Ciril Žalohar je odšel v Ljubljano k staršem, prav tako učiteljica Vebrova. Reboljeva je odšla k možu, šolskemu upravitelju v Zalog pri Ljubljani, Šlibarjeva na Bled k staršem. Učiteljica Gabrijela Pipan pa je ostala do 3. julija 1941, ko so jo skupaj s staro mamo preselili v Šentvid in nato v Ljubljano, od koder se je vrnila v Gorenjo vas, kjer je ostala vso dobo okupacije do osvoboditve.²⁰

Okupatorji, najprej italijanski in nato po štirinajstih dneh že nemški, so močno poškodovali šolsko poslopje, uničili vse arhivsko gradivo, učne knjige, učila in pripravljali šolo za popolni nemški pouk. S poukom so pričeli že avgusta 1941 in je trajal z manjšimi presledki do božiča leta 1942, ko so nemški učitelji zapustili šolo in se je vanjo naselila policija. Od aprila 1943 do konca šolskega leta sta poučevali nemški učiteljici Dora in Elis Lutz. Nekaj mesecev nato je šolo zapustila tudi policija in oktobra 1943 jo je zasedla nemška mejna policija, nato so jo leta 1944 imeli nekaj mesecev domobranci, nato znova Nemci. Šolska stavba je bila prava trdnjava, obdana

Družina nadučitelja (1902-1924) Ivana Pipana s hčerkama učiteljicama Gabrijelo in Marijo (slika last vnukinje dr. Nade Pipan)

z bodečo žico, bunkerji, okna so bila spremenjena v strelne line. V učilnicah sta bili nekaj mesecev tudi bolnišnica in ambulanta. Kolikor so imeli otroci pouk v šoli, so jih poučevali trije nemški učitelji, ki so prvotno z otroci postopali precej obzirno, da bi jih pridobili in jih brez večjega pritiska ponemčevali, kar jim pač ni uspelo. V podatkih o delovanju šole med obema vojnama beremo,²¹ da »so nemški učitelji v kraju ostali dobro leto, nato so odšli na Koroško. Učitelji so bili stari med trideset in štirideset let.« Po odhodu nemških učiteljev so otroci ostali brez pouka. Starši sami so z otroci prebirali slovenske knjige zlasti Slovenske večernice in Mohorjeve knjige, ki jih je imela skoraj vsaka kmečka hiša. Leta 1944 so odprli domobransko šolo v hiši posestnika Šturma (Platiša), ki je delovala od 1. februarja do 7. aprila 1945. To šolo je obiskovalo okoli trideset učencev in učenk. Ta domobranska šola je bila v bistvu slovenska šola, kjer so uporabljali predvojne šolske knjige. Učila sta dva učitelja Mirko Slak in Mira Šuštar. Takratna partizanska šolska in politična oblast teh šol ni priznavala, ker je menila, da so nasprotno partizanskim šolam, kjer so učitelje nastavljali in odstavljali partizanski šolski nadzorniki in pokrajinski odbori. France Bevč je imel te šole za dvoživke, ker se ucinjajo ali okupatorju ali domačim nasprotnikom partizanskih šol. Učitelje na takih šolah so tudi preganjali in zapirali.

Po osvoboditvi, takoj meseca junija, so učitelji, ki so se vrnili, pričeli s prostovoljnim poukom, da bi učence pripravili za redni pouk, ki se je pričel

Srbsko načelstvo.

F.Ro.2175/300.

Kranj, dne 19. septembra 1945.

Predmet: Trata nad Škofjo Loko;
ustanovitve dvorazredne gorske šole.

Upraviteljstvu narodne šole

na

T r a t a .

Krajevna tolnska uprava dravske banovine v Ljubljani je s svojim odlokom IV.Ro.16499 od 6.9.1930 na podlagi tuzarskega poročila F.br.1960 z dne 17. avgusta

odločila

na osnovi čl.18. odloka o narodnih šolah, da se na osnovni šoli na Trati nad Škofjo Loko preustroji dosedanji pomanjkljivi pouk v oddelkih na oddaljene v dvorazredno gorsko šolo in sistematizira v ta namen nova učna služba s posebno moško učno osebo.

Prvi razred te gorske šole naj ima pouk v ponedeljek, sredo in petek, drugi razred pa v torek, četrtek in soboto, vsakokrat dopoldne, in sicer najprej od 1. septembra do 28. junija.

Pouk na tej šoli naj prevzame v smislu mojega raspisa F.Ro.2163 od 18. septembra 1930 učitelj Abačič Ladovik.

Srbski načelnik:

Škofja Loka
19. 9. 1945

Arhiv

Škofja Loka, 19. 9. 1945
Dne 19. 9. 1945 sprejeto po: ...
... in sicer najprej od 1. septembra do 28. junija.
... in sicer najprej od 1. septembra do 28. junija.
... in sicer najprej od 1. septembra do 28. junija.

Ustanovitev dvorazredne gorske šole (Zgodovinski arhiv Ljubljana, Enota v Škofji Loki)

15. oktobra 1945.²² Šola je bila petoddelčna z osmimi šolskimi leti; od prvega do četrtega razreda je bila osnovna, imela je en razred višje ljudske šole, posebej še dva oddelka za oddaljene (hribovska ali gorska šola); prvi oddelek je imel pouk v ponedeljek, sredo in petek, drugi oddelek pa v torek, četrtek in soboto. Novembra 1945 so odprli dodatno šolo za učence od štirinajstega do dvajsetega leta starosti, ki je delovala do aprila 1946. To so obiskovali pretežno mladostniki, ki v času vojne niso hodili v šolo. Januarja 1946 so odprli tudi strokovno-nadaljevalno šolo, (obrtno) šolo za vajence iz območja od Sovodenj do Poljan. Vseh vpisanih učencev je bilo 264, od teh 136 dečkov in 128 deklic. V dodatni neobvezni šoli pa je bilo 15 dečkov in 16 deklic.²³ V tem času so na šoli poučevali Josip Krapš, pred vojno upravitelj na osnovni šoli na Trebiji, julija 1941 izgnan v Srbijo, od koder se je julija 1945 vrnil in prevzel vodstvo šole na Trati. Poučevali so še Marija in Gabrijela Pipan, Marija Karlin že takoj v začetku leta. Novembra sta prišli na šolo tečajnica Valentina Pirš in Kristina Tržan, za njima pa še učiteljica pripravnica iz Planice Vlasta Orel-Dudaković. Tržanova je bila dodeljena na šolo v Poljane, Karlinova pa na šolo v Staro Oselico. Tako so na šoli na Trati ostali le štirje učitelji.

Pouk so nekoliko ovirali tudi slabi materialni pogoji, delno poškodovano šolsko poslopje, pomanjkanje učnih pripomočkov in učnih knjig. Tudi slabe socialne razmere so ovirale šolo; zlasti v zimskem času je pouk oviralo pomanjkanje obleke, posebno primerne obutve ter razne otroške bolezni. Toda kljub temu je kronist zapisal, »da je šolski obisk zadovoljiv, prav tako

ODLOČBA

V smislu določil 44. 49. 51 in 117 točka 6 zakona o narodnih šolah v zvezi s 28. zakona o banški upravi

o d r a j a

otvoritev vzpostavitve razreda k IV. razredu osnovne šole na narodni šoli na Trati, šolske uprave Škofje Loke.

N a s l o v

V sklopu leta 1945/46 se odločeno šole 300 otrok, med temi IV. razred osnovne šole 85 otrok.

Po odloku ministrstva prosvete O. št. br. 56.650 od 22. avgusta 1933 se mora razred deliti, če ima več kot 85 otrok.

Kar krajša odloka odbor se soglasi za otvoritev novega razreda, otvarja kraljevske banške uprave vzpostavitve razred k IV. razredu osnovne šole v skladu s tem.

Na nastali osnovni je otvoritev vzpostavitve razreda k IV. razredu osnovne šole potrebna in v skladu s tem.

Prvi tej odloki je potrebno priložiti na ministrstvo prosvete, ki bi jo bilo vido iti pri sresnem nastopu v roku 10 dni po dostavi te odloki.

v tem se obvešajo:

1. Šolske uprave v Škofji Loki
2. Kraje ni dotiki odbor na Trati
3. Vseke upraviteljstvo narodne šole na Trati.

D A N I

Razširitev šole v dvorazrednico (Zgodovinski arhiv Ljubljana, Enota v Škofji Loki)

Šolski okoliš nižje gimnazije je obsegal okoliške vasi Gorenja vas, Hotavljje, Trebija, Leskovica, Lučine. Za oddaljene učence pa so ob šoli imeli tudi internat. V letu uvedbe nižje gimnazije sta na šolo prišli učiteljica Marija Nosan in Mara Peternel, Marija Pipan pa je na nižji gimnaziji poučevala nemščino. Z uvedbo nižje gimnazije je vodstvo te šole prevzel Josip Krapš, doslej ravnatelj sedemletke in kasneje osnovne šole na Trati. Ravnateljeva namestnica na osnovni šoli je bila Gabrijela Pipan. Z odprtjem nižje gimnazije se je število učiteljev na osnovni šoli skrčilo na tri. Učiteljica Gabrijela Pipan je poučevala v prvem oddelku učence prvega in drugega razreda, 32 učencev. V drugem oddelku je učitelj Albin Rehberg poučeval 52 učencev tretjega in četrtega razreda. Gorska šola pa je bil tretji oddelek, kjer je poučevala Jožica Šarabon prvi, drugi, tretji in četrti razred (8-6-6-9), skupaj 29 učencev.²⁵ Na konferenci se je učitelj Albin Rehberg zavzemal in prosil, da je poučevanje učencev tretjega in četrtega razreda neprimerno, ker mora učence četrtega razreda temeljito pripraviti za prestop na gimnazijo. Po pregledu zapisnikov do leta 1950²⁶ je razvidno, da so imeli učitelji redne mesečne konference, na katerih so pregledali in ugotovili, ali so izpolnili sklepe prejšnje konference. Takoj po vojni je bilo pogosto vprašanje discipline. Razredniki so poročali o uspehih in neuspehih v razredu, ocenjevanju in učnih programih. Ob vsaki konferenci je bil določen učitelj, ki je imel referat najpogosteje o idejno-politični vzgoji, moralni vzgoji, učnih problemih. Leta 1952 so učitelji zahtevali, da z razpisom zagotovijo dovolj učnih moči na šoli, da bo vsak razred imel svojega učitelja, zato da bodo na gimnazijo dobili učence s kvalitetnim znanjem in zato, ker predvidevajo, da bo v naslednjem šolskem letu na nižji gimnaziji okoli 110 učencev.²⁷ Utemeljevali so, da je gimnazija v tem kraju nujno potrebna, ker predvidevajo večji dotok na gimnazijo iz okoliških šol, kjer so nižje organizirane šole, ali pa še ni uvedena osemletna šolska obveznost.

Zanimive so ugotovitve učiteljev na konferencah, kjer so ugotavljali, da

OBČINSKI LJUDSKI ODBOR ŠKOFJA LOKA

Na podlagi 118. in 119. člena splošnega zakona o šolstvu
/Ur. list FNR št. 28-535/ je sprejel Občinski ljudski odbor
Škofja Loka na seji občinskega zbora in na seji zbora proiz-
vajalcev dne 29/9-1959 naslednji:

S K L E P

- 1./ Vajenska šola za razne stroke v Gorenji vasi se spoji
z Vajensko šolo za razne stroke v Škofji Loki.
- 2./ Vajenci vajenske šole v Gorenji vasi se takoj vključijo
v Vajensko šolo v Škofji Loki.
- 3./ Inventar in učila Vajenske šole Gorenja vas, zlasti v
let Vajenske šole v Škofji Loki, razen razredne opreme,
to je stolov in klopi, ki ostanejo v takšni uporabi osnovne
šole Gorenja vas.
- 4./ Ravnatelj vajenskih šol naj opravi predajo in prevzem
učil in inventarja takoj po opravljeni fuziji obeh šol.

Številka: 01 - 3730/1-59
Škofja Loka, dne 15/10-1959

Predsednik ObLO
Jože Njestrčan

Obveščeni:

- 1./ Učeničnik Jakob, ravnatelj
Osnov. šole Gorenja vas
- 2./ Malovrh Alojz, ravnatelj Vaj. šole
za razne stroke Škofja Loka
- 3./ Svet za šolstvo ObLO
- 4./ a.a.

Sklep o prenehanju delovanja Vajenske šole
na Trati (Zgodovinski arhiv Ljubljana, Enota
v Škofji Loki)

se ljudje na občini premalo zanimajo za šolo »za oskrbo in popravilo šole. Ker pa je sedaj na novi občini pet osnovnih šol, ena gimnazija in ena šola za učence v gospodarstvu, so postavili zahtevo, da ustanovijo krajevni občinski prosvetni svet, ki bo skrbel za vzdrževanje šol po vsej občini«. ²⁸

Na osnovni šoli je v letih 1947 do leta 1958 delovala tudi čipkarska šola, ki so jo učence obiskovale po šolskem pouku.

Deset let od 1949 do 1959 je bila na osnovni šoli Trata tudi Šola za učence v gospodarstvu, ki so jo imenovali tudi obrtna šola. Ta šola je delovala že v šolskem letu 1939/40, med vojno so jo ukinili in po vojni obnovili. Ravnatelj osnovne šole na Trati je bil tudi vodja te šole. Poučevali pa so učitelji osnovne šole s Trate in osnovne šole Trebija. Obnovljeno šolo za učence v gospodarstvu je ustanovilo Poverjeništvo za delo OLO Kranj, ²⁹ ki je zajelo vajence raznih strok v gornjem delu Poljanske doline od Fužin do Poljan, od hribovitih naselij tudi Lučine in Javorje. Pouk je bil trikrat na teden: ponedeljek, sredo in petek od 13. ure dalje. Obisk je bil zelo dober, čeprav so učenci prihajali iz zelo oddaljenih krajev, od 4 do 6 km. Predmetnik se je vsako leto širil od enoletnega do triletnega šolanja v letih 1949 do 1951/52.

Predmetnik 1949/50

1. letnik

1. slovenščina	2 uri
2. srbohrvaščina	1 uro
3. zgodovina	2 uri
4. zemljepis	2 uri
5. higijena	1 ura
6. fizkultura	1 uro
7. računstvo	3 ure
8. fizika	2 uri
9. kemija	2 uri
10. risanje	2 uri

1950/51

2. letnik

1. slovenščina	4 ure	6 ur
2. računstvo	5 ur	7 ur
3. zemljepis	2 uri	—
4. zgodovina	—	3 ure
5. higijena	1 uro	—
6. fizkultura	2 uri	2 uri
7. risanje	2 uri	2 uri
8. fizika	2 uri	—
9. kemija	2 uri	—

1951/52

3. letnik

	I.	II.	III.	
1. slovenščina	3 ure	6 ur	6 ur	
2. računstvo	3 ure	6 ur	6 ur	
3. zemljepis	2 uri	—	—	
4. zgodovina	2 uri	3 ure	—	
5. del. zakonodaja	—	—	2 uri	
6. pred. vzgoja	—	—	2 uri	
7. strok. risanje	3 ure	3 ure	3 ure	samo za vajence
8. tehnologija	2 uri	2 uri	2 uri	mizarske stroke

Po pregledu predmetnika je razvidno, da se je šola postopoma širila od eno- do triletno. Spreminjal se je tudi predmetnik, ki ga je šola urejala po navodilih OLO Kranj oziroma Sveta za kulturo in prosveto LRS in po njenih navodilih tudi sestavljala urnik. Strokovni pouk risanja in tehnologije za mizarje je bil na šoli prvič uveden s šolskim letom 1951/52, ker je bilo za

Stavba osnovne šole v Javorjah, zgrajena leta 1905 (Fototeka Slovenskega šolskega muzeja, inv. št. 277)

to stroko dovolj učencev – 15.³⁰ Doslej učenci niso imeli strokovnega pouka, dobili so le znanje iz splošnoizobraževalnih predmetov. Zaradi boljšega strokovnega izpopolnjevanja so Vajensko šolo za razne stroke v Gorenji vasi združili z Vajensko šolo za razne stroke v Škofji Loki leta 1959.³¹

Osnovna šola Hotavljje

Okrajni šolski svet v Kranju je 23. decembra 1912 poslal krajevnemu šolskemu svetu na Trati dopis, v katerem je deželni šolski svet dovolil ustanoviti *»pravilno enorazredno ljudsko šolo s stajališčem v Hotavljah za občini Trata pripadajoče vasi Čabrače, Hlavče Njive, Hotavljje, Srednje Brdo, Suša in Volaka ter je ukrenil, da se sistemizuje tem povodom novo učno mesto, ki se zasede, ko bojo za novo šolo na razpolago potrebni prostori«*.³² Ustanovitev enorazrednice utemeljujejo, da so vasi Čabrače, Hlavče Njive, Srednje Brdo in Volaka, ki spadajo razen nekaterih v Malenski vrh vsolanih hiš Volake, sedaj v tratarski šolski okoliš, nad 4 km oddaljene in da ležijo vse te vasi z ozirom na kraj Hotavljje *»jedno uro na okoli ter da štejejo po petletnem poprečnem številu šolskih let 1907/08 do vštetelega leta 1911/12 okroglo 74 otrok, ki morajo hoditi v vsakdanjo in ponavljalno šolo«*. S tako razdelitvijo šolskega okoliša bi pomenilo veliko olajšanje šoloobiskujočim otrokom iz vasi Hotavljje, Srednje Brdo, Suša in Volaka, ki ima po triletnem povprečnem številu (1909/10–1911/12) okoli 98 šoloobveznih učencev, bo: *»zadostovala na šoli v Hotavljah ena učna moč in je torej za prvo ustanoviti le šolo enorazrednico«*.

Z ustanovitvijo enorazrednice v Hotavljah se ne bo zmanjšalo število učencev na šoli v Malenskem Vrhu, ko bodo prešolani učenci vasi Suša na

novi enorazrednici, kjer je triletno povprečje le devet šoloobveznih otrok. Prav tako se ne bo zmanjšalo število učencev na osnovni šoli na Trati v posebnem oddelku za oddaljene učence, kjer bo še vedno v dveh oddelkih 46 učencev.

Okrajni šolski svet v Kranju je z dopisom 18. julija 1913 moral reševati tudi druge vasi, ki so bile všolane v šolski okoliš osnovne šole Poljane in Trata. Iz vasi Bačna, ki je bila všolana v šolo Poljane, so učenci obiskovali posebni oddelk za oddaljene, razen hišnih številk 3, 4, 5 in 7, ki so obiskovali šolo na Trati. Hiše številka 13, 14, 17, 20, 23, 24 in 28 v vasi Delnice (občina Poljane) so učenci obiskovali hribovsko šolo v Poljanah. Prav tako so učenci iz vasi Gorenje Brdo v celoti in iz vasi Zakobiljek hišnih številk 1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 14 in 17 ter hiše številka 23, spadajoče pod vas Lom, obiskovali šolo v Poljanah.

S tem odlokom³³ je deželni šolski svet ugodil prošnji krajevnega šolskega sveta v Poljanah, da bo pouk na hribovski šoli v Poljanah za oddaljene učence skozi vse leto od 16. septembra do 31. julija. S tem odlokom so bili učenci vasi Bačna zaradi oddaljenosti od Poljan prešolani na gorsko šolo na Trati, ker ima vas Bačna ugodnejšo zvezo z vasjo Trata. Vse te vasi so nad 4 km oddaljene od šole, leže deloma v visokih predelih, kjer so poti zlasti v zimskem času večkrat popolnoma neprehodne. *»Ker se je šolski svet prepričal, da je temu res tako, ni imel povoda odreči prebivalstvu in pa krajevnim činiteljem željo do olajšave šolskega obiska na način, da se priklopijo omenjene vasi odnosno posamezne hiše takozvani 'hribovski šoli' v Poljanah«.*³⁴ Obe gorski šoli na osnovni šoli Poljane in Trata so delovale po pripravljenem programu, le za osnovno šolo v Hotavljah nam ni znano, kdaj je prenehala ali celo pričela z rednim poukom. Vemo le-to, da je bila osnovna šola v Hotavljah ustanovljena in uradno odprta s šolskim letom 1949/50 in so s poukom pričeli naslednje šolsko leto. V šolski okoliš so bile všolane vse tiste vasi, ki so bile že navedene v letu 1912 (Srednje Brdo, Hlavče Njive, Čabrače, Volaka in Hotavlje, odpadla je le vas Suša). Te vasi so se osamosvojile izpod osnovne šole Gorenja vas. Ker pa niso imeli lastnega poslopja, so imeli pouk v združenem domu Kmetijske zadruge Hotavlje. Združni dom je bil zgrajen prav to leto (1949); v njem je novo ustanovljena šola dobila dve učilnici, z dvema oddelkoma in učiteljskim stanovanjem ter dvema učiteljema in 69 učenci. Na šoli pa ni bilo učencev iz Malenskega Vrha in Leskovice, ki so bili všolani v šolski okoliš osnovne šole Trata. V letu ustanovitve je bilo v dveh oddelkih in štirih razredih 59 učencev. V prvem 15, v drugem 10, tretjem 12 in četrtem 22.³⁵ Po statističnem gradivu je razlika deset učencev.³⁶ S šolskim letom 1963/64 so osnovno šolo v Hotavljah ukinili in učence prešolali v osnovno šolo Gorenja vas.

Osnovna šola Javorje

Pred pričetkom zasilne šole v Javorjah³⁷ je otroke občasno v branju in pisanju poučeval župnik Jereb. Leta 1900 pa so odprli zasilno šolo, v kateri je še vedno poučeval duhovnik, župnik Janez Fajfer od leta 1905, ko so zgradili novo šolsko stavbo in pričeli z rednim poukom na enorazrednici. Prva učiteljica je bila Julijana Zalokar, ki je v eni učilnici poučevala kar 64 učencev in učenk. Pouk je bil v zimskih in zgodnjih pomladnih mesecih še kar reden, spomladi pa so otroke, zlasti starejše, rabili za delo na poljih in

pašnikih in je bil obisk slabši. Leta 1920 so šoli dozidali še eno učilnico in jo razširili v dvorazrednico. To leto je prišla na šolo druga učiteljica, Cecilija Kržišnik, ki je na šoli ostala le dve leti. Premeščena je bila na šolo na Šentviški Gori. Na njeno mesto je prišla učiteljica Marija Pipan, ki je do leta 1926 poučevala v obeh razredih, ker je tudi Julijana Zalokar bila premeščena. To leto pa je prišla na šolo učiteljica Ivana Lukovšek. Učiteljice so se zelo pogosto menjavale, najdalj je ostala na šoli učiteljica Marija Pipan,³⁸ ki je v kraju ostala tudi med vojno in bila nameščena kot pomožna pisarniška moč na občini in po vojni poučevala do leta 1946, ko je bila premeščena na šolo v Gorenjo vas.

Po šolski popisnici iz leta 1923³⁹ je razvidno, da je bil šolski okoliš zelo obsežen, saj je bilo vsolanih kar dvanajst vasi in zaselkov: Javorje, Dolenčiče, Murčve, Gorenja Ravan, Dolenja in Gorenja Žetina, Podvrh, Četena Ravan, Zapreval, Krivo Brdo, Jarčje Brdo in Mlaka. Velika oddaljenost od šole je bila tudi eden od vzrokov slabšega šolskega obiska. Šola je imela tudi šolski vrt, ki ga je obdelovala učiteljica in upraviteljica Marija Pipan. V poročilu je učiteljica zapisala, »zemlja je slaba, vsa leži v hribovitem terenu, izpostavljena močnim vetrovom. V šolske svrhe se malo uporablja.«

Iz statistike narodnih šol za leto 1940/41⁴⁰ je bilo na dvorazredni osnovni šoli v:

prvem razredu	13 dečkov	11 deklic	skupaj 24
drugem razredu	6 dečkov	14 deklic	skupaj 23
tretjem razredu	1 deček	7 deklic	skupaj 8
četrtem razredu	10 dečkov	9 deklic	skupaj 19
			74

v višji narodni šoli pa v:

prvem razredu	14 dečkov	7 deklic	skupaj 21
drugem razredu	7 dečkov	5 deklic	skupaj 12
tretjem razredu	8 dečkov	16 deklic	skupaj 24
četrtem razredu	13 dečkov	10 deklic	skupaj 23
			skupaj 80

Tik pred vojno je bilo na šoli 154 učencev in učenk in dve učiteljici, Marija Pipan in Marija Marenčič, ki je ob prihodu okupatorja zapustila kraj in odšla k staršem v Kranj. Med drugo svetovno vojno je kraj precej trpel zaradi vojaških spopadov med Nemci in partizani. Teren je zelo primeren za gverilsko vojskovanje, kar pa so seveda močno občutili na šoli. Pouk nemškega učitelja je bil v kraju zelo kratek, samo šest tednov. Nemška učiteljica sta bila dva. Prvi je poučeval tri tedne in drugi tri. Ves pouk je bil v učenju nemškega jezika, petja nemških pesmi in telovadbe. S tem je bil tudi končan pouk otrok v času okupacije. Šolsko poslopje so Nemci zažgali dvakrat. Vendar pa otroci niso ostali brez pouka. V šolskem letu 1944/45 so imeli v župnišću partizansko šolo in učenci iz bližnjih krajev so z veseljem hodili vanjo. Po končani vojni so pričeli z rednim poukom 15. decembra 1945, ko so le delno popravili šolsko poslopje. Na šoli je bilo 48 dečkov in 61 deklic. Poučevali sta dve učiteljici.

[illegible]

Popis šolskega okoliša osnovne šole Javorje (Dokumentacija Slovenskega šolskega muzeja)

Osnovna šola Leskovica

Leskovica je podolžna gručasta vas z lepo sončno in razgledno lego v večji planjavi jugozahodnega pobočja pod Blegošem v nadmorski višini 804 m. Tu je zasilna šola po ustnem izročilu,⁴¹ ki je zapisano v dodatku k šolski kroniki šole približno leta 1952 ob postavitvi temeljnega kamna za šolsko stavbo, delovala že leta 1840, ko je kaplan Janez Vaksel do leta 1898 poučeval otroke v branju, pisanju in računanju. Drugi vir⁴² navaja letnico pričetka zasilnega pouka leto 1851. Za kaplanom Vakselom je prišel na župnijo v Leskovicu kaplan Anton Fajfer, ki je poučeval do leta 1906, za njim pa kaplan Matej Kos do leta 1937. Župnik Matej Kos je še podpisan na šolski popisnici za leto 1924, kjer je zapisal, da je bil ves čas zasilni pouk v župnišču. Zadnji župnik, ki je poučeval, pa je bil Jože Kapus od 1937 do 1941. Vsi ti podatki so zapisani v dodatku k šolski kroniki in po ustnem izročilu in potrditvi leskoviškega župnika.

Vaščani so šoli ves čas nasprotovali. Leta 1892 so grozili županu iz Stare Oselice, kamor je kraj spadal, ker je bila Stara Oselica občina in kaplanu Vakslu, češ, da sta onadva kriva, da »*so v kraju napravili šolo*«. Uspeh nasprotovanja in hujskanja pa se je pokazal pri volitvah v krajevni šolski svet. V poročilu je zapisano, »*izvolili so najhujše sovražnike šole in nobenega iz všolanih vasi, same tujce iz Stare in Nove Oselice*.« Toda kljub nasprotovanju vaščanov je šola le dala in dajala osnovno izobrazbo večjemu številu otrok.

Župnika Fajfer in Kos sta za poučevanje na zasilni šoli dobila nagrado 500 K.⁴³ Po statistiki za šolsko leto 1940/41 je razvidno, da je šolo obiskovalo 73 otrok, od teh 34 dečkov in 39 deklic.⁴⁴ Ko so leta 1941 prišli v kraj Nemci, so zasedli župnišče in šolo ukinili. V boju med Nemci in partizani je župnišče pogorelo, uničena je bila vsa šolska dokumentacija. Leta 1946 so znova začeli s poukom v nekoliko popravljenem župnišču. To leto je vodila šolo Albina

Šolska popisnica

za javne, zasebne, osnovne, meščanske^{zasebne} šole

v

Leskovecpošta: Leskovec; želez. postaja: Leskovec; brzojavna postaja: Leskovec

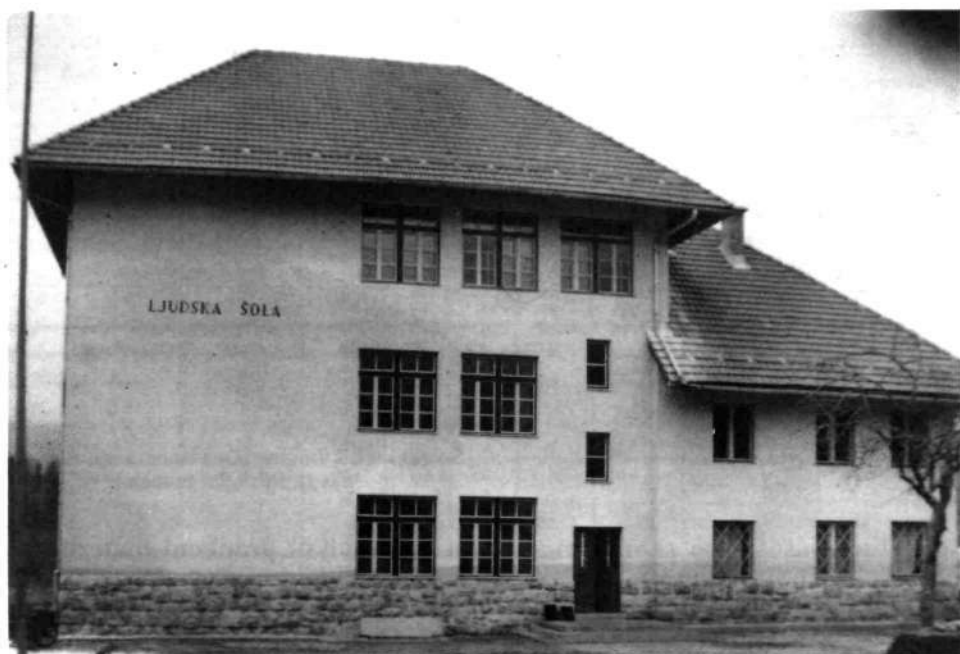
1. Vrsta šole: <u>zasebna</u> in njej pripadajoče podružnice (koliko razredne) ali ekskurende							
2. Pravica javnosti dovoljena z odl. _____ Šolo vzdržuje: _____ Učitelstvo plačuje: _____ (izpolnijo samo zasebne šole!)							
3. Šola stoji v davčni občini: <u>Leskovec</u> Hiš. št. v. <u>2</u> Politična občina: <u>Leskovec</u> Okrajno glavarstvo (srez): <u>Leskovec</u> Davčni okraj: <u>Leskovec</u> Okraj. šol. svet v: <u>Leskovec</u> Sodni okraj: <u>Leskovec</u> Župnija: <u>Leskovec</u>							
4. Vsolani kraji, ozir. deli krajev	Hiš. št. posameznih vsolanih hiš	Pripada			Davčni okraj	Oddaljenost v km (najmanjša in največja)	Datum in št. v. solalne listine, izdane od
		polit. občini	davčni občini	župnijski občini			
<u>Leskovec</u>	<u>1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100</u>	<u>Leskovec</u>	<u>Leskovec</u>	<u>Leskovec</u>	<u>Leskovec</u>	<u>1 km</u>	
<u>Leskovec</u>	<u>1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100</u>	<u>Leskovec</u>	<u>Leskovec</u>	<u>Leskovec</u>	<u>Leskovec</u>	<u>1 km</u>	
<u>Leskovec</u>	<u>1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100</u>	<u>Leskovec</u>	<u>Leskovec</u>	<u>Leskovec</u>	<u>Leskovec</u>	<u>1 km</u>	
<u>Leskovec</u>	<u>1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100</u>	<u>Leskovec</u>	<u>Leskovec</u>	<u>Leskovec</u>	<u>Leskovec</u>	<u>1 km</u>	
<u>Leskovec</u>	<u>1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100</u>	<u>Leskovec</u>	<u>Leskovec</u>	<u>Leskovec</u>	<u>Leskovec</u>	<u>1 km</u>	
<u>Leskovec</u>	<u>1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100</u>	<u>Leskovec</u>	<u>Leskovec</u>	<u>Leskovec</u>	<u>Leskovec</u>	<u>1 km</u>	
<u>Leskovec</u>	<u>1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100</u>	<u>Leskovec</u>	<u>Leskovec</u>	<u>Leskovec</u>	<u>Leskovec</u>	<u>1 km</u>	
<u>Leskovec</u>	<u>1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100</u>	<u>Leskovec</u>	<u>Leskovec</u>	<u>Leskovec</u>	<u>Leskovec</u>	<u>1 km</u>	

Šolska popisnica osnovne šole Leskovec, leta 1923 (Slovenski šolski muzej, Dokumentacija)

Lah, naslednje leto pa je prišel na šolo novi učitelj Vid Bojc, 1948 učiteljica Katarina Verčič, ki je sama poučevala 112 otrok. Leta 1949 pa je prišla na šolo druga učna moč, učiteljica Marinka Verčič.⁴⁵ Pouk je bil v župnišču do leta 1953, ko je kraj dobil prvo šolsko stavbo.

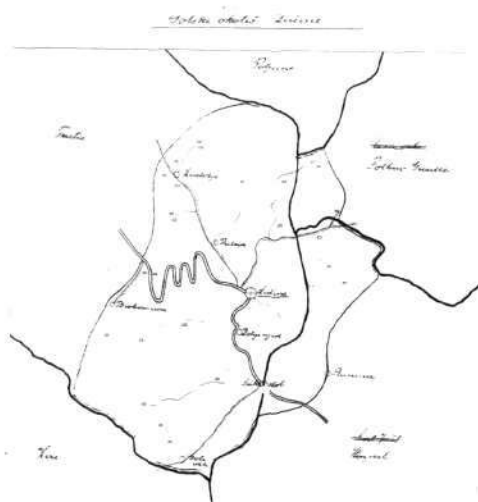
Osnovna šola Lučine

S prvim poukom je pričel duhovnik Simon Jan v letih 1862 do 1864,⁴⁵ ko je v zimskih in zgodnjih spomladanskih mesecih poleg verouka poučeval otroke tudi nekoliko branja in pisanja. Poučeval je kar v kmečki hiši. Po njegovem odhodu pa so ostali otroci brez pouka. Njegovemu nasledniku »se ni ljubilo ukvarjati s poukom«. Šele leta 1871, ko je prišel v vaš duhovnik Martin Indolf, je spet pričel s poukom, za kar je dobil od šolskih oblasti tudi malenkostno nagrado. Kolikšna je bila ta nagrada, pa krónist ni vedel. Indolf je v kraju poučeval osem let, do prihoda novega župnika Antona Dolinarja leta 1879, domačina, ki je z velikim veseljem poučeval v družinski sobi v župnišču. Tudi župnik Dolinar je poučeval samo v zimskih in

Stavba osnovne šole v Lučinah, zgrajena leta 1939 (Slovenski šolski muzej, Fototeka, inv. št. 436)

spomladanskih mesecih. Leta 1897 pa je okrajno glavarstvo v Kranju dobilo »zahtevo«, ⁴⁶ ki jo je poslalo prosvetno ministrstvo na Dunaju, da morajo v Lučinah zgraditi šolo in pričeti z rednim poukom. Toda do gradnje šole ni prišlo. Župnik Dolinar, ki je prav v tem času pričel z gradnjo cerkve, je zaprosil za odlog desetih let za gradnjo šole. Obvezal se je, da bo deset let poučeval otroke po učnem programu redne šole. Po preteku dogovorjenih desetih let do gradnje šole ni prišlo, župnik Dolinar pa je še naprej poučeval otroke, da ne bi ostali brez pouka, vse do leta 1910. Tudi Dolinarjev naslednik, župnik Franc Rajčević, je še poučeval otroke v zasilni šoli trikrat na teden in imel ponavljalni pouk ob sobotah. Tudi Ivan Poljanec, ki je 1926 sledil župniku Rajčeviću, je še poučeval do leta 1935 na zasilni šoli. Šele to leto so zasilno šolo preimenovali v redno dvorazrednico z odlokom kraljevske banske uprave.⁴⁷ Redna učiteljica Marija Makarovič je prišla na šolo 1. februarja 1935. Učitelj Vladimir Makarovič, Marijin mož, je nastopil mesto drugega učitelja sredi februarja istega leta.⁴⁸ Število šoloobiskujočih otrok se je iz leta v leto večalo. To leto je bilo na šoli 105 učencev. Leta 1939 so odprli tretji razred za 166 otrok.⁴⁹ S tem letom so v šolski okoliš priključili nekaj otrok iz šolskega okoliša Črni Vrh. Šolski okoliš je zajemal vasi in zaselke: Lučine, Prilesje, Zadobje, Dolge Njive, Brobovnico, Goli Vrh – Suhi Dol, Črni Vrh (samo sedem hišnih števil) in Planina. Šola še ni imela svoje stavbe, ves čas je gostovala: od župnikove družinske sobe pri Lovretu (Volšaju) na Dolgih Njivah, privatne hiše Franca Varla do trgovinskih prostorov, ki niso bili primerni za šolo. V takih prostorih so se stiskali učenci in učitelji. Šolska oblast pa je vedno bolj pritiskala in zahtevala gradnjo

Šolski okoliš Lučine (Dokumentacija Slovenskega šolskega muzeja)

šole; tudi vaščani so skoraj trideset let pripravljali gradbeni material za novo šolo. Toda vedno so odlašali: enkrat se je zidala cerkev, drugič je bila vojna, tretjič splošna gospodarska kriza, tako da je do gradnje prepotrebne lastne šolske stavbe prišlo šele leta 1938. Šolo so z vso slovesnostjo in blagoslovom odprli 29. oktobra 1939.

Lepo novo šolo je okupator uporabljal za svojo postojanko in trdnjavo vse od 1942. leta dalje. Do tedaj so imeli v šoli še pouk. Poučevala sta dva nemška učitelja v glavnem v počitnicah in to trikrat po 14 dni. Učili so se vsi učenci isto snov iz knjige »Deutsches Lesebuch«. Kronist je zapisal: Nemški učitelji so se »naveličali našega hribovskega kraja in trdnih ter trmastih ljudi, ki niso kazali nikake volje za nemški jezik, še manj za učenje v šoli«. To je zapisal šolski upravitelj leta 1946 v svojem poročilu o dogodkih na lučinski šoli za časa domovinske vojne.

Učitelj Makarovič, ki je bil izgnan kot italijanski državljani, je moral delati na prisilnem delu pod italijanskim okupatorjem na cestnih delih v polhograjski dolini, kasneje je bil interniran v Italijo. Žena Marija pa se je s tremi otroki umaknila na Dolenjsko, kjer je poučevala na partizanski šoli. Po osvoboditvi se je Marija Makarovič vrnila na šolo in pričela s poukom 20. oktobra 1945. Kasneje je odšla skupaj z možem v Slovensko Primorje.⁵⁰

Osnovna šola Malenski Vrh

»Glasom odloka c. kr. deželnega šolskega sveta v Ljubljani oziroma c. kr. okrajnega šolskega sveta v Kranju z dne 30. junija 1904 št. 1352 se je ustanovila za vasi Malenski vrh, Gorenja Ravan, Dolenja Ravan, Jazbine, Dolenja Žetina (kolikor jo spada v župnijo Poljane), Jelovica in Suša nova šola s sedežem v Malenskem vrhu. V ta namen se je najela soba v hiši posestnika Janeza Gantar. Pouk se je uredil začasno kot ekskurendni pouk«; tako je 5. julija 1939 zapisala šolska upraviteljica Terezija Demšar-Rant o zgodovini šole v poročilu Slovenskemu šolskemu muzeju na okrožnico prosvetnega oddelka banske uprave iz leta 1938.⁵¹

Pregled k načrtu šolskega obkroja.
 T. Poljan obkroja: Malenski vrh.
 T. Poljan obkroja:

T. Poljan obkroja:

1. Poljan obkroja: Terezijski

2. Poljan obkroja: Terezijski

Št. št.	Ime naselja ali razreda	Upravnica občina	Število hišnih stanov	Vrednotenje v km		Število solodolnih stolov	Absolutna vrednina koraja	Število javnih dela, pot, javnoli- nosni znanst- ni del.	Opomba:
				označeno	opisano				
1.	Malenski vrh	Terezijski	14	1	2	12	635 m		
2.	Terezijski	"	10	1	2	10	661 "		
3.	Terezijski Pavan	"	4	1	2	1	636 "		
4.	Terezijski Pavan	"	3	1	1	2	660 "		
5.	Terezijski Ežna	"	8	2	5	0	665 "		
6.	Malenski	"	6	1	4	8	662 "		
7.	Poljan	Terezijski	11	1	3	5	481 "		

Pregled k načrtu okoliša Malenski Vrh (Dokumentacija Slovenskega šolskega muzeja, mapa šole)

Z ekskurendnim poukom so pričeli 1. oktobra 1905. Poučeval je dvakrat na teden nadučitelj iz Poljan Lovrencij Perko. Ekskurendni pouk je bil na Malenskem Vrh do leta 1911, ko je deželni šolski svet zahteval, da ustanovijo redno enorazrednico. S tem letom je okrajni šolski svet v Kranju imenoval učiteljico in voditeljico šole Terezijo Rant, ki je pričela z rednim poukom 20. septembra 1911 in ostala na šoli več kakor 35 let, saj je še podpisana na poročilu z dne 24. maja 1946. V hiši Janeza Gantarja so najeli še stanovanje za učiteljico. Verouk pa je od ustanovitve šole dalje vedno poučeval kaplan iz Poljan. Največ zaslug za ustanovitev šole in njen razvoj pa ima župnik Jernej Ramovš⁵² iz Poljan, ki je bil tudi predsednik krajevnega šolskega odbora. Pouk v enorazrednici, ki je imela prostore v najeti kmečki hiši, je obiskovalo okoli 65 učencev in učenk, pouk je bil celodnevni. Kljub manjši šoli so imeli dokaj bogato knjižnico: v šolarski je bilo 235 knjig in v učiteljski 472. V času druge svetovne vojne je bil pouk na šoli okrnjen. Pouk so imeli v nemškem jeziku. Poučevala sta dva nemška učitelja; ko sta odšla je učiteljica Rantova spet poučevala v slovenskem jeziku. Ko pa so v kraj vdrlí vlasovci in domobranci, so prepovedali nadaljnji pouk. Ob tej priložnosti so hoteli šolsko poslopje požgati, ko pa so zvedeli, da je hiša zasebna, so požig opustili, le stanovanje učiteljice so popolnoma oropali. Po osvoboditvi je učiteljica Rantova 15. oktobra 1945 spet pričela s poukom na enorazrednici.⁵³

Osnovna šola v Sovodnju

Župnišče v Novi Oselici so zgradili leta 1822 in to leto tudi pričeli s poukom v njem, saj so uredili primerno učilnico.⁵⁴ Do leta 1875 je bil pouk le enkrat na teden. Župnik Matija Lavrič pa je do leta 1887 poučeval dvakrat na teden. Učilnica v župnišču je za večje število učencev postajala premajhna.

Stavba osnovne šole Sovodenj, zgrajena leta 1939 (Fototeka Slovenskega šolskega muzeja, inv. št. 2318)

Župnik se je želel posvetovati z vaščani in jih je 18. avgusta 1882 s prižnice povabil, *»naj pridejo kmetje in hišarji dne 20. avgusta v šolsko sobo v župnišče na posvetovanje zastran mežnarije«*. Prišlo je okoli 15 kmetov in so sklenili, da kupijo staro leseno bajto Blaža Pagona. Bajto so podrli in naslednje leto vzdali temeljni kamen za novo mežnarijo, ki je služila tudi za šolo. V tej mežnariji je bil pouk do leta 1925, ko so v Sovodnju odprli enorazrednico. Do tega leta so poučevali duhovniki, ki so s poučevanjem vedno podaljševali tedenski pouk. Duhovniki, ki so poučevali na zasilni šoli v Novi Oselici:

Matija Čibej 1822–1829
Anton Košir 1826–1827
Miha Mladič 1827–1828
Gregor Zajc 1828–1842
Ignacij Grum 1842–1847
Blaž Ulčar 1847–1874

ti trije duhovniki so se med seboj menjavali pri pouku

Matija Lavrič 1875–1887
Blaž Justin 1887–1892
Janez Homec 1892–1899
Frančišek Zorec 1899–1915
Alojzij Brecljnik 1915–1925

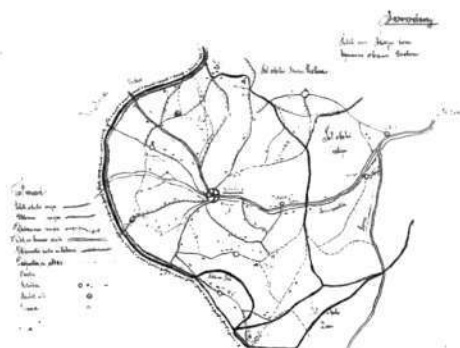
poučuje dvakrat tedensko
pouk v novi mežnariji

poučuje trikrat na teden
poučuje štirikrat na teden.

Z letom 1925 se zaključi zasilni pouk in prične redna osnovna šola. Ta zasilna šola v Novi Oselici je po prvi svetovni vojni, ko je veliko slovenskega ozemlja okupirala Italija, ostala dokaj osamljena z izgubo prebivalstva ob

državni meji. Da bi bila šola bolj v središču šolskega okoliša, so odprli novo enorazredno osnovno šolo v Sovodnju. Prva učiteljica je bila Marija Rupar, ki pa je poučevala le tri šolska leta, nato pa je odšla na šolo v Poljane. S šolskim letom 1928/29 je nastopila mesto učiteljice Vilma Peterca, ki pa je bila že med šolskim letom odpuščen. Otroci so ostali od februarja do konca leta brez pouka. Julija 1929 je prišel na šolo učitelj Ivan Tušar in šolsko leto zaključil. Zaradi naraščanja števila šoloobveznih otrok in širšega šolskega okoliša (Sovodenj, Podjelovo Brdo, Nova Oselica, Stara Oselica, Koprivnik, Hobovše, Laniše, Javorjev Dol)⁵⁵ je kraljevska banska uprava Dravske banovine dovolila razširitev šole v dvorazrednico s 1. septembrom 1930. Drugi učitelj, Ivan Štefe, je prišel na šolo 24. oktobra 1930. Že čez tri leta, 1933, je banska uprava dovolila otvoritev vzporednice in nastavitev tretjega učitelja, Ivana Lampiča. Leta 1935 pa je bila šola že trirazredna.⁵⁶ Najeti prostori v Sokolskem domu niso več zadoščali za potrebe šole, pa tudi zato, ker je Sokolsko društvo povečalo najemnino od 1400 na 2200 din, česar šola ni zmogla plačevati, so se krajani, banovina in okrajni nadzornik Ivan Štrukelj dogovorili, da višje razrede ljudske šole premestijo v dvorano prosvetnega društva v Novi Oselici, kjer bo pouk vsak dan, razredi nižje osnovne šole pa naj imajo pouk vsak drugi dan. To je bil tudi povod, da so se začeli pripravljati in iskati primerno zemljišče za gradnjo šole. Leta 1939 pa je bila slovesna otvoritev in blagoslovitev nove šolske stavbe. Na tej slovesnosti je zastopal bansko upravo banovinski šolski nadzornik prof. Milko Jeglič, navzoča pa sta bila sreski glavar Kakl in okrajni šolski nadzornik Ivan Kržišnik. Šola je bila zgrajena z dajatvami vaščanov, danes bi rekli s samoprispevkom, šolske in upravne občine ter podpore banovine in države. V tem letu je bila začasna šolska upraviteljica Elizabeta Pokorn.

Leta 1941⁵⁷ je imela osnovna šola v Sovodnju v štirih razredih 130 učencev in učenk. Poučevale so tri učiteljice: Elizabeta Pokorn, Marija Peternelj in Elizabeta Vončina. V času nemške okupacije sta prišli na šolo nemški učiteljici Dora in Elis Lutz, ki sta poučevali po dva in dva razreda skupaj le tri mesece. S poukom sta pričeli aprila 1942 in učili do konca šolskega leta 1942, ko sta zaključili s poučevanjem; za te tri mesece so učenci dobili tudi spričevala. Zaradi vedno hujših bojov med Nemci in partizani je trpelo šolsko poslopje, ki so si ga menjavali eni in drugi. Jeseni leta 1944 je bila v kraju tudi partizanska šola, ne le v šolski stavbi, ki je bila poškodovana, ampak v neki stari leseni hišici, kjer so si uredili dve učilnici. Poučevali sta Marija Peternelj in Zofija Frelih. V vseh štirih razredih je bilo 66 učencev.

Šolski okoliš Sovodenj (Dokumentacija Slovenskega šolskega muzeja, mapa šole)

Pri pouku so uporabljali učbenike iz predvojnih časov, ki so jih otroci imeli še doma: Bobičevo Prvo čitanko in Ganglovo Drugo čitanko. Ta slovenska partizanska šola je delovala, s prekinitvijo dveh mesecev zaradi bojov, do 30. junija 1945. Učiteljica Marija Peternelj⁵⁸ je bila ves čas vojne v kraju in je skrbela, da so otroci tudi v času nemškega pouka le še slišali slovensko govorico in jih je kasneje vključila v partizansko šolo. Elizabeta Pokorn je odšla na svoj dom v Staro Loko, Elizabeta Vončina pa v Ljubljano. Jeseni leta 1945, ko so pričeli z novim šolskim letom, je bila na šoli samo ena učiteljica, Marija Peternelj, ki je poučevala v vseh štirih razredih 147 učencev.⁵⁹ Take učiteljice in učitelji, ki so poučevali v manjših krajih ves dan so bili resnično predani svojemu poklicu. Za toliko število učencev bi morali biti na šoli vsaj trije, če ne štirje učitelji.

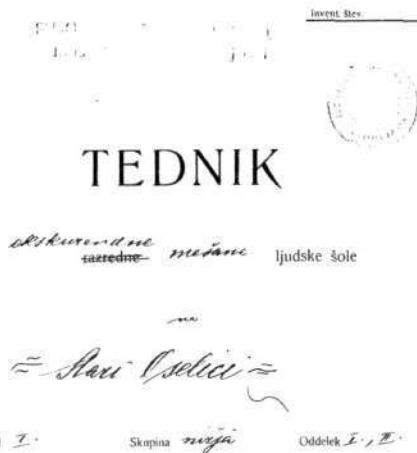
Osnovna šola Stara Oselica

Državno ekskurendno šolo so odprli kot zasilno šolo leta 1898.⁶⁰ Pred ustanovitvijo šole je več kot deset let zbiral in učil pretežno dečke starooseliški organist Janez Bajd. Poučeval je v branju, pisanju in nekoliko računanju. Pouk je imel kar v svojem stanovanju, kjer je okoli leta 1900 bila tudi ekskurendna šola. Starši so učitelju Bajdu za poučevanje plačevali delno v denarju, delno pa v naturalijah. Koliko so plačevali za učenca, pa ni znano. Kronist je zapisal: *»Dobival je toliko, da se je z dohodki organistovske in učiteljske službe komodno preživil»*. Leta 1891 pa so na prošnjo prebivalcev vasi Trebija, Podgora, Fužina in Kladje ustanovili ekskurendno šolo v Trebiji.⁶¹ Želeli so, da bi poučeval upravitelj šole na Trati. Prebivalci Stare Oselice pa so hoteli, da bi šolo imeli v bližini cerkve na Stari Oselici. Duša tega gibanja, pa tudi sporov in nesporazumov je bil organist Janez Bajd, ki

Prvotno organistovo stanovanje v Stari Oselici, stavbo so preuredili za pouk leta 1913, nadzidali leta 1930 in pridobili stanovanje za učitelja in eno učiteljico (Fototeka Slovenskega šolskega muzeja, inv. št. 2313)

je upal, da bo poučeval na novi šoli. Toda kljub raznim protestom so šolo odprli na Trebiji. Starooseličani pa so pričeli misliti, da bi ustanovili šolo še posebej za Staro Oselico. Toda kljub želji po svoji šoli so pričeli ugotavljati, da nimajo primerne stavbe, da nimajo sredstev za gradnjo nove šole, in tako so ustanavljanje šole odlagali iz leta v leto. Jeseni 1897 pa je starooseliški župnik Matija Pintar ponudil prostorno sobo v župnišču in obljubil, da bo tudi poučeval. Državni šolski svet v Ljubljani je na prošnjo Starooseličanov dovolil odprtje zasilne šole, do tedaj ko bo zgrajeno novo šolsko poslopje. Februarja naslednje leto so na ukaz okrajnega šolskega sveta v Kranju sestavili krajevni šolski svet. Člani sveta so bili Janez Remic, posestnik in predsednik, Urban Kumer posestnik v Stari Oselici in podpredsednik, Andrej Telban, župan in posestnik v Sovodnju, zastopnik občine, in Matej Pintar župnik v Stari Oselici, zastopnik cerkve in šole. Novi krajevni šolski svet je preskrbel opremo za učilnico in učne pripomočke. Leta 1900 je prišel na mesto župnika Pintarja, ki je odšel na župnijo Trata, Ivan Sonkup. Novi župnik je nadaljeval s poukom. Upravna občina Oselica je kupila organistovo stanovanjsko hišo in jo odstopila zasilni šoli za pouk. To zasilno šolo so leta 1913 zaradi povečanja števila šolskih otrok dvignili in s tem pridobili še eno učilnico. Ko pa so v Trebiji odprli redno enorazrednico, je upravitelj Viljem Zirkelbach naslednje leto prevzel pouk na starooseliški šoli, ki je s tem postala ekskurendna šola. Od leta 1914 je učitelj trebijske šole vodil pouk na starooseliški šoli, verouk pa je poučeval vsakokratni starooseliški župnik. V času prve svetovne vojne je bil pouk okrnjen, učitelj Zirkelbach je bil poklican v vojsko, nadomeščala ga je učiteljica Julija Rotar, za njo pa Anica pl. Pilbach. Zaradi ypoklica očetov in starejših bratov so

Tednik v Stari Oselici iz leta 1915/1916 (Arhiv Slovenskega šolskega muzeja, fascikel 18)

Jul. Rotar
Tiskar: [illegible]
Dolga ulica (blizu učiteljske)

morali mlajši otroci delati na polju, kar je oviralo redni pouk. Učitelji na trebijski šoli so se tudi pogosto menjavali, kar je bilo čutiti pri pouku na starooseliški šoli. Učiteljica Marija Pavec je leta 1924 poučevala na trebijski dvorazrednici in tudi najdalj vodila ekskurendno šolo na Stari Oselici. Z odlokom prosvetnega ministrstva⁶² so leta 1929 ekskurendno šolo preimenovali v enorazredno osnovno šolo. Ker pa na šoli ni bilo primerne stanovanj za učitelja in tudi v vasi se ni dalo dobiti sobe, pouka na novoustanovljeni enorazrednici pač ni bilo. Občinski možje so dovolili, da staro hišo dvignejo in pridobijo stanovanje za učitelja. Tako jim je uspelo pridobiti učitelja in so z rednim poukom pričeli septembra leta 1930. Učilnica je bila le ena za povprečno 80 učencev. Šolski okoliš Stare Oselice je obsegal vasi Stara Oselica, Hobovše in enega učenca iz Trebije. Učitelj enorazrednice Ivan Kržan je začel urejati tudi šolski vrt in je skušal strmo zemljišče zravhati. Njegovo delo je nadaljeval učitelj Ervin Rotman.

Leta 1941 je bila starooseliška šola dvorazredna s 75 dečki in deklicami. Zaradi oddaljenosti od večjega središča so nemški učitelji v kraju vztrajali največ mesec ali dva. Tudi menjavali so se zelo pogosto. Tako v kraju ni bilo nemškega pouka že od januarja leta 1942 dalje. Spomladi 1944 pa so odprli partizansko šolo. Prva učiteljica je bila Antonija Bogataj, domačinka. Prvotno je poučevala le en mesec, ker zaradi stalnih bojov starši niso pošiljali otrok v šolo. Odločili so se, da bodo klopi iz šole prenesli kar v stanovanje učiteljice Bogatajeve v Hobovše, kjer je poučevala tudi Francka Sedej, vsak drugi dan okoli 20 učencev od septembra 1944 dalje.⁶³ Tako so učenci lahko zaključili dve šolski leti. Pomembna je bila predvsem ohranitev slovenskega jezika, zato so tudi večinoma le brali.

Osnovna šola Trebija

Do leta 1890 vas Trebija in vsa občina Oselica, v katero Trebija spada, ni imela nobene redne šole. V Stari Oselici je otroke zasebno učil branja in pisanja organist Janez Bajd.⁶⁴ Nekateri starši, zlasti tisti, ki niso mogli prispevati denarja za pouk organistu Bajdu, so svoje otroke pošiljali v sosednjo občino v šolo na Trati. Za ustanovitev redne šole v Trebiji pa vaščani niso imeli preveč razumevanja. Bali so se, da jim bo šola preveč »zaposlila«⁶⁵ pastirčke. Drugi vzrok pa je bil tudi ta, da je naselje zelo raztreseno, hiše ena od druge zelo oddaljene in se niso mogli zediniti, kje naj bi šola stala. »Hribovski«⁶⁵ so jo želeli imeti na Oselici pri farni cerkvi, »dolinci«⁶⁵ pa so menili, da mora biti šola v središču Trebije.

Avgusta leta 1890 so se na poziv okrajnega glavarja v Kranju, dr. Gstettehoferja, z županom občine Oselica Janezom Gladkom zbrali na Trebiji na posvet za ustanovitev šole. Sklenili so ustanoviti šolo na Trebiji in najeti sobo v hiši posestnika Antona Primožiča. S poukom na ekskurendni šoli pa naj bi pričeli naslednje leto.⁶⁶ Ta sklep je potrdil tudi deželni šolski svet v Ljubljani in učitelj Franc Rant iz šole na Trati je bil imenovan za prvega ekskurendnega učitelja trebijske šole z letno plačo – nagrado 200 gld. Pouk je imel dvakrat na teden. Verouk pa je poučeval starooseliški kaplan v župnišču v Stari Oselici. Delo v šoli je bilo zelo težavno, ker so se vaščani upirali pošiljati otroke v šolo, prav posebno iz vasi Fužine, tako da je od 10 do 43 otrok v več zaporednih letih ostalo brez pouka. Šele na pritisk

oblasti so se po letu 1898 starši nekoliko uklonili. Potreba po novih šolskih prostorih je bila nujna, število šoloobiskujočih otrok je naraščalo. Krajevni šolski svet je sklenil zgraditi lastno stavbo. Leta 1908 so kupili zemljišče, pričeli z gradnjo in leta 1913 je bila šola dograjena. Osnovna šola v Trebiji je s tem letom postala redna enorazrednica z rednim učiteljem Viljemom Zirkelbachom, ki je prišel iz Podbrezj. Naslednje leto pa je zasilna šola v Stari Oselici postala ekskurendna in se je priključila trebijski šoli. Na šoli v Stari Oselici je poučeval trebijski učitelj v poletnih mesecih dvakrat na teden, v zimskih pa samo enkrat. Zato je bil na trebijski šoli pouk štiri- do petkrat na teden. Učni uspeh zaradi takega načina poučevanja pač ni mogel biti preveč dober, zlasti še zato, ker je število učencev naraslo na 100. Učitelj Zirkelbach je zaprosil višji šolski svet v Ljubljani, da bi dovolil razširiti šolo v dvorazredno in imenovati drugo učno moč. Šele leta 1919 je trebijska osnovna šola postala dvorazredna z imenovanjem učiteljice Antonije Smrekar, ki je prevzela pouk prvega razreda in pouk na ekskurendni šoli v Stari Oselici. Ponavljalna šola pa je bila le enkrat na teden ob četrtnih dopoldan, kjer so bili učenci razdeljeni na prvo in drugo skupino. Poleg rednih učencev vsakdanje šole je bil na šoli tudi posebni oddelek za učence, ki so bili oddaljeni od šole nad 4 km. Tu so bili učenci iz vasi Kladje.

Leta 1927 so šoli priključili pripravljalni tečaj gospodinjsko nadaljevalne šole, ki so jo leta 1931 preimenovali v enoletno gospodinjsko nadaljevalno šolo pod vodstvom Marije Pavec. V zvezi s to šolo pa je bilo v zimskem času več gospodarsko-gospodinjskih, kmetijskih in zdravstvenih predavanj priznanih strokovnjakov.

Stavba osnovne šole v Trebiji, zgrajena leta 1913, pred njo stoji upravitelj Josip Krapš (Fototeka Slovenskega šolskega muzeja, inv. št. 799)

Leta 1929 so na Stari Oselici odprli redno enorazrednico. Z novim šolskim zakonom je bila odpravljena ponavljalna šola. S to spremembo in odpravo ekskurendne šole se je na trebijski šoli pričelo lažje in uspešnejše poučevanje.⁶⁷

Veliko zaslug za razvoj šole in kraja ima učitelj Viljem Zirkelbach, ki je na šoli poučeval sedemnajst let, od 1913 do 1930. Zlasti je bil težak boj prepričati vaščane o potrebi po izobrazbi in znanju, pa čeprav samo branja in pisanja. Dvajset let so se upirali in borili proti šoli. Šele prva svetovna vojna jih je nekoliko »prosvetlila«, zlasti ko je bilo potrebno pisati svojcem vojakom, ali ko so dobili kakšno sporočilo. Usluge za prebrano ali pisano sporočilo so pač morali plačati. Iz takih vzrokov so drugače sprejemali šolo in z njo tudi pričeli drugače sodelovati. V nekaj letih je šola dosegla in si pridobila zgled dobre dvorazrednice. V letih 1926 do 1939 je iz trebijske šole odšlo nad deset učencev na srednje in meščanske šole, kjer so zelo dobro napredovali. Ob pričetku druge svetovne vojne je bilo na trebijski dvorazredni šoli z dvema učiteljema Josipom Krapšem in Marijo Pavec sto učencev in učenk.⁶⁸

Učitelja trebijske šole sta delovala tudi prosvetno; tako je učitelj Krapš leta 1933 ustanovil prostovoljno gasilsko četo, učiteljica Pavčeva pa prosvetno društvo. Vojna vihra pa je delovanje na kulturno-prosvetnem in šolskem polju zavrila.

Šolsko poslopje so v marcu 1943 zažgali partizani, ker so v njem hoteli Nemci napraviti svojo postojanko. Zgorela je streha, stropi pa so ostali celi. Poleti 1943 so zidovje dvignili za eno nadstropje in ga prekrili z opeko. Vsi prostori v pritličju pa so bili le delno poškodovani. Nemški pouk so imeli učenci le zelo kratek čas. Najprej je poučeval mlajši učitelj le 14 dni, ko je

Pregled k načrtu šolskega okolja

I. Šolsko okolje: Trebija

II. Vsebine vsebin: Hrbivce, Fužine, Podgora, Kladije, Trebija.

Šol. št.	Ime vasi ali mesta	Upravna občina	Šolski koeficient št. uč.	Šolski koeficient št. uč.		Šolski koeficient št. uč.	Šolski koeficient št. uč.	Šolski koeficient št. uč.	Opomba
				načinje	načinje				
1.	Hrbivce pri Trebiji	Bukovica	8	2	4	13	525	Šolski koeficient št. uč.	Delovanje vseh učiteljev in učencev v šoli.
2.	Fužine	-	25	1	3	28	465	Šolski koeficient št. uč.	Šolski koeficient št. uč.
3.	Kladije	-	14	1	4	23	200-210	Šolski koeficient št. uč.	Šolski koeficient št. uč.
4.	Podgora	-	33	0.5	2	22	419	Šolski koeficient št. uč.	Šolski koeficient št. uč.
5.	Trebija	-	20	0.1	0.5	10	455	Šolski koeficient št. uč.	Šolski koeficient št. uč.

Pregled k načrtu šolskega okolja Trebija (Dokumentacija Slovenskega šolskega muzeja, mapa šole)

bil poklican v vojsko, mu je sledil starejši učitelj iz okolice Vrbskega jezera, ki je govoril slovensko. Tudi on je poučeval le en mesec, potem je odšel v vojsko. Po odhodu teh dveh učiteljev je bilo konec nemškega pouka.

Po osvoboditvi so pričeli z rednim poukom 15. oktobra 1945 v popravljenem in očiščenem šolskem poslopju. To leto so bili na šoli 104 šolski otroci. Poučeval pa je samo učitelj Jakob Ušeničnik.⁶⁹

*

Iz prispevka o zgodovini osnovnih šol v Poljanski dolini, ki so večinoma delovale kot zasilne, razen osnovne šole na Trati in v Poljanah, lahko razberemo, da so kljub temu navedeni kraji dali celo vrsto sposobnih in nadarjenih učencev, ki so se doma in v svetu zelo uveljavili. Premagovati revščino so nadarjenim učencem pomagali duhovniki in tudi nekateri učitelji, ki so te nadarjene učence tudi odkrili, med njimi je bila učiteljska družina Pipan⁷⁰ – Ivan Pipan, dolgoletni nadučitelj tratarske osnovne šole in njegovi hčerki Gabrijela in Marija. S Trate so bili doma Anton Dolinar, glasbenik, Ignacij Oblak, podobar in pozlatar, svetovno znani Ivan (Janez) Regen, iz Poljan Jurij Alič, šolnik in prevajalec, Janez Jenko, geograf, zgodovinar in prevajalec, cela vrsta Šubicev – znamenitih slikarjev, Ivan Tavčar, pisatelj in politik, iz Lučin sta bila doma Matija Bradaška, slikar, in Jožef Buh, misijonar med Indijanci v Ameriki in prosvetni delavec med slovenskimi izseljenci. Sovodenj je dal celo vrsto kiparjev in podobarjev Zajcev: Franca, Marka, Martina, Valentina; Francetov sin Ivan Zajec je napravil Prešernov spomenik v Ljubljani.⁷¹ To so le nekateri bolj znani Poljanci, jih je pa še veliko več, ki so se odlikovali v znanstvenem in kulturno-prosvetnem delovanju.

O p o m b e

¹ *Krajevni leksikon Slovenije I*, Ljubljana 1968.

² *Imenik krajev Vojvodine Kranjske, ustanovljen na podlagi ljudskega štetja 31. decembra 1869 po c. kr. centralni komisiji*, Ljubljana 1874, 39.

³ *Detail-Conscription der Volksschulen in den im Reichsrathe vertretenen Königreichen und Ländern*. Wien 1870, str. 1–962.

Po tej statistiki je bilo na trivialni šoli 183 šoloobveznih otrok. Dejansko pa je šolo obiskovalo 84 učencev in učenk.

⁴ Dr. Vlado Schmidt, *Zgodovina šolstva in pedagogike na Slovenskem, I*, Ljubljana 1963, str. 197.

⁵ Andrej Vovko, *Iz zgodovine osnovne šole v Poljanah, Loški razgledi* 28/1981, str. 232–244

⁶ *Župnijska kronika Trata–Gorenja vas*.

⁷ Ivan (Janez) Dolinar, r. 1829 na Klancu pri Primskovem. Učil v Kranju, Cerknici, na Črnem vrhu nad Idrijo, v Smledniku. Leta 1855 poučeval na Trati do 1864. Nato je odšel na Brezovico pri Ljubljani. Nadzornik Jarc ga je ocenil kot spretnega in vnetega učitelja. Leta 1866 je prišel v Sodražico, a leta 1870 je menjal

z učiteljem Levstikom in šel na Dobrovo pri Ljubljani, nato pa v Sorico. Leta 1874 je obiskoval štiritedenski tečaj na ljubljanskem učiteljskišču. Leta 1875 je prišel ponovno na Trato, kjer je ostal do 1884, ko je odšel v Naklo in nato v Krašnjo. Leta 1886/87 je bil premeščen na mesto pomožnega učitelja na II. mestno deško šolo v Ljubljani, nato na Studenec, v Dobrovec, v Veliko Dolino pri Poljanah. Upokojen leta 1887. (*Laibacher Schulzeitung* 1874, 24. Josip Novak, *Učiteljstvo na Kranjskem do leta 1869*, rokopis v NUK, NŠALJ – šolstvo – Trata 5/1/11, 1855–1865/.

⁸ *Slovenski šolski muzej*, dokumentacijska zbirka mapa šole Trata – Gorenja vas.

Zgodovinski arhiv Ljubljana, enota Škofja Loka, škatla 3, šte. 295, Osnovna šola Trata – Gorenja Vas.

⁹ Dr. Franc Močnik, rojen 1. oktobra 1814 v Cerknem, obiskoval ljudsko šolo v Idriji, gimnazijo in licej v Ljubljani, bogoslovje v Gorici, študiral na vseučilišču v Gradcu, leta 1840 doktoriral iz filozofije, v letih 1851–1860 je bil šolski svetnik in nadzornik ljudskih šol na Kranjskem, nato šolski svetnik in nadzornik ljudskih šol in realk v Gradcu ter deželni šolski nadzornik prve stopnje za Štajersko. Umrl 30. novembra 1892 v Gradcu.

¹⁰ Daniel Fajgelj, rojen 19. novembra 1840 v Idriji, kjer je bil njegov oče sodni izterjevalec. Že zgodaj je kazal nadarjenost za glasbo. V goslanju ga je poučeval idrijski goslar Fran Šinkovec. V letih 1855 do 1857 je obiskoval idrijsko pripravnico, kjer ga je učil glasbo Anton Krašner. Po končani pripravnici je z dekretom odšel na Bučko, odtod pa je bil premeščen na osnovno šolo Trata leta 1862, kjer je poučeval do leta 1864. V šoli je bil zelo mlačen in je pouk pogosto zanemarjal. Imel je zelo rad družbo in vino. Vedno se je pritoževal, da ima premajhne prejemke. Veliko mu je z denarjem pomagal župan. Na šoli na Trati je bil samo dve leti, nato je odšel na šolo v Zali Log, leta 1867 je odšel v Tolmin, nato v Srpenco, kjer je postal kasneje nadučitelj. Leta 1897 je bil upokojen in leta 1908 umrl. (NŠALJ šolstvo Trata št. 5/152, 5/316, Novak... str. 97.)

¹¹ Martin Potočnik, rojen pri Sv. Lenartu na Gorenjskem 1831. Oče cerkovnik ga je šolal v Škofji Loki in v Ljubljani, idrijsko pripravnico je obiskoval v letih 1856–1858. Najprej je služboval v Zalem Logu kot učitelj, cerkovnik in organist in leta 1862 prejel iz normalnošolskega sklada 50 gld dotacije k letni plači 146 gld 14 kr. Leta 1863 je prejel na sadni razstavi v Ljubljani srebrno medaljo. Po konzistorialnem izpitu leta 1864 je dobil službo 1865 na Trati. Leta 1872 je obiskoval 5-tedenski nadaljevalno-izobraževalni tečaj in postal stalen. Leta 1874 je bil premeščen na Soro. Upokojen leta 1903. Potem pa je še devet let poučeval v Stari Loki na Strahlovi pristavi. Umrl 1915.

¹² Dr. Janez (Ivan) Regen, rojen 1868 v Lajšah (Trata), umrl na Dunaju 1947. Njegov oče Rudolf, tkalec, rojen v Trstu kot nezakonski sin, ker se njegovi starši zaradi prevelike stanovske razlike niso mogli poročiti, je bil pri botrih Mateju in Ani Čadež na Trati. Tu se je poročil z Mino Jereb, ki sta imela tri sinove. Najstarejši Jože je bil župnik, h kateremu je pozneje hodil Janez – najmlajši na počitnice. Na Trati je obiskoval osnovno šolo v letih 1877/78, nato v Škofji Loki in Ljubljani, kjer je leta 1890 maturiral kot gojenec Alojzevišča, eno leto je bil štipendist mesta Ljubljane. Po treh letih bogoslovja se je odločil za študij naravoslovja na Dunaju. Po končanih filozofskih študijih je izredno poslušal medicino z raziskovalnim delom na področju živalske fiziologije. Za ponujeno mesto izrednega profesorja na ljubljanski univerzi leta 1919 se ni mogel odločiti. Od ustanovitve SAZU je bil njen dopisni član, častni član Prirodoslovnega društva v Ljubljani, podpornik slov. kulturnih ustanov. (*Slovenski biografski leksikon*, 9. zvezek, str. 66–67, Slovenec

1938, štev. 283.)

¹³ *Popotnikov koledar za slovenske učitelje od 1887 dalje*, Stalež šolstva in učiteljstva v Dravski banovini I. 1934.

¹⁴ *Zakon o narodnih šolah leta 1929.*

¹⁵ Sklep višjega šolskega sveta 21. septembra 1922, št. 43.

¹⁶ Odlok kraljevske banske uprave IV–16489 z dne 6. 9. 1930 v šol. letu 1930/31.

¹⁷ Šolska popisnica za javne osnovne šole na Trati 29. 12. 1923, pregled k načrtu šolskega okoliša, Kartoteka šolskih kronik, mapa šole, SŠM, dokumentacija.

¹⁸ SŠM, dokumentacija, poročilo o šolskem vrtu za šol. leto 1933/34.

¹⁹ SŠM, dokumentacija, Podatki o dogodkih v šoli na Trati za časa domovinske vojne, 9. julija 1946.

²⁰ SŠM, dokumentacija, prav tam.

²¹ SŠM, dokumentacija, prav tam.

²² ZAL, Enota Škofja Loka, fond Osnovna šola Trata, št. 265.

²³ ZAL, Enota Škofja Loka, št. 265.

²⁴ Učni načrt za prve štiri razrede osnovnih šol, Ljubljana 1946. Odobril minister za prosveto LRS, izdala DZS. Citirani učni in vzgojni smoter na str. 3.

²⁵ ZAL, Enota Škofja Loka, št. 265

²⁶ ZAL, Enota Škofja Loka, št. 295

²⁷ ZAL, št. 295.

²⁸ ZAL, št. 295.

²⁹ ZAL, št. 295. Poverjenišтво za delo OLO Kranj dne 3. 10. 1949, št. 622/3.

³⁰ ZAL, št. 298.

³¹ ZAL, Občinski ljudski odbor Škofja Loka, Sklep št. 01-3730/1-59.

³² ZAL, št. 295. Krajevnomu šolskemu svetu v Trati, št. dopisa 3517.

³³ ZAL, odločba c. kr. okrajnega šolskega sveta v Kranju 18. julija 1913, št. odločbe 1379.

³⁴ ZAL, dopis št. 3517.

³⁵ SŠM, dokumentacija, mapa šole Hotavlje.

³⁶ Gradivo SRS, št. 8, Ljubljana 1965.

³⁷ SŠM, mapa šole Javorje.

³⁸ Stalež šolstva in učiteljstva v Dravski banovini 1934.

³⁹ SŠM, dokumentacija, popis šolskega okoliša z načrtom.

⁴⁰ ZAL, fond Osnovna šola Trata, št. 295.

⁴¹ *Šolska kronika osnovne šole v Leskovici*, dodatno poročilo.

⁴² *Krajevni leksikon Dravske banovine*, Ljubljana 1937, str. 575.

⁴³ *Popotnikov koledar za leto 1897, 1903/04, Ročni zapisnik 1911/12.*

⁴⁴ SŠM, dokumentacija, Statistika narodnih škola 1940/41. Mapa šole Leskovica.

⁴⁵ *Šolska kronika osnovne šole Leskovica.*

⁴⁶ SŠM, dokumentacija, mapa šole Lučine.

⁴⁷ Odlok kraljevske banske uprave IV., št. 14466/1 z dne 14. januarja 1935.

⁴⁸ *Stalež šolstva in učiteljstva v Dravski banovini leta 1934.*

⁴⁹ Odlok prosvetnega oddelka banske uprave Dravske banovine IV, št. 14569/1 z dne 24. avgusta 1939.

⁵⁰ SŠM, dokumentacija, Podatki o šoli v času domovinske vojne.

⁵¹ SŠM, dokumentacija, mapa šole Malenski vrh.

⁵² Branko Berčič, Rod, dom in šolanje pisatelja Ivana Tavčarja, *Loški razgledi* 1, 1954, str. 77–88.

⁵³ Rado Jan, Partizansko šolstvo na loškem ozemlju, *Loški razgledi* 10, 1963.

⁵⁴ SŠM, dokumentacija, mapa šole Sovodenj. Kratek oris zgodovine in razvoj šole je zelo natančno napisala začasna upraviteljica Elizabeta Pokorn.

⁵⁵ SŠM, dokumentacija, šolska popisnica enorazredne osnovne šole v Sovodnju, 29. novembra 1925, popisnico izpolnila upraviteljica šole Marija Rupar.

⁵⁶ Prosvetni oddelek banske uprave z odlokom IV, No. 12047/1, dovolil razširitev v trirazrednico.

⁵⁷ SŠM, dokumentacija, poročilo o dogodkih med domovinsko vojno, zbrala in napisala Marija Peternejl leta 1946.

⁵⁸ SŠM, dokumentacija, prav tam.

⁵⁹ SŠM, dokumentacija, prav tam.

⁶⁰ *Popotnikov koledar za slovenske učitelje 1898.*

⁶¹ SŠM, dokumentacija, Kronika državne ekskurendne šole v Stari Oselici, napisala ekskurendna učiteljica Marija Pavec 9. aprila 1929.

⁶² Z odlokom prosvetnega ministrstva O. n. br. 52175 z dne 17. avgusta 1929.

⁶³ SŠM, dokumentacija, podatki o dogodkih na šoli v času domovinske vojne v času od 31. marca 1941 do 15. oktobra 1945, ko so ponovno pričeli z rednim poukom. Poročilo je bilo poslano leta 1946.

⁶⁴ SŠM, dokumentacija, mapa Osnovne šole Trebija.

⁶⁵ SŠM, dokumentacija, prav tam.

⁶⁶ *Učiteljski tovariš 1891*, str. 335. »V Trebijah nad Trato se je pretekli mesec otvorila ekskurendna šola.«

⁶⁷ SŠM, dokumentacija, kronika osnovne šole na Trebiji, ki jo je 30. marca 1929 poslal šolski upravitelj Viljem Zirkelbach, je izredno vestno in natančno napisana z vsemi podatki in odločbami o premeščanju učiteljev.

⁶⁸ SŠM, dokumentacija. Prav tako je šolski upravitelj Josip Krapš poslal izčrpno poročilo deset let kasneje, 28. junija 1939.

⁶⁹ SŠM, dokumentacija. Podatke o dogodkih za časa domovinske vojske pa je 29. avgusta 1946 posređoval šolski upravitelj Jakob Ušeničnik.

⁷⁰ France Planina, *Učiteljska rodbina iz Gorenje vasi, Loški razgledi XXII/1975*, str. 294–295.

⁷¹ *Krajevni leksikon Slovenije, I*, Ljubljana 1968.

Zusammenfassung

AUS DER GESCHICHTE DER GRUNDSCHULE TRATA-GORENJA VAS UND IHRER FILIALSCHULEN

Der Beitrag verschafft eine Übersicht über das Wirken der Schulen im Poljane-Tal, die im Bergland wegen der Entfernung von größeren Schulzentren provisorische Schulen, sogenannte Bergschulen gründeten. Der Unterricht war oft wegen der Wetterverhältnisse, wegen des Dörfliwerstandes oder unpassender Klassenräume gestört. Trotzdem würde das Schulwesen in dieser Gegend schon zur Zeit Maria Theresias gegründet. In Poljane wirkte die Schule unterbrochen seit 1781, in Gorenja vas seit 1853.

Der vorliegende Beitrag entstand nach vorhandenen Primärquellen, die vom Historischen Archiv Ljubljana, Abteil Škofja Loka und vom Erzbistumarchiv in Ljubljana aufbewahrt werden, nach Quellen aus der Schulchronik der Grundschule in Gorenja vas, aus der Schulchronik Leskovica und Pfarrchronik Trata-Gorenja vas.

Der Beitrag umfaßt das Wirken der Stammschule in Gorenja vas und ihrer Filialschulen bis 1945. Er erhält Auszüge aus Schulchroniken, die sich im Slowenischen Schulmuseum in Ljubljana befinden. Der Artikel behandelt Bergschulen in Hotavlje, Javorje, Leskovica, Lučine, Malenski vrh, Sovodenj, Stara Oselica und Trebija. Diese provisorischen Schulen führten Priester und tüchtige Lehrer und Lehrerinnen. Einige von ihnen blieben in diesen Orten bis dreißig Jahre. Die Ausdauer einiger Lehrerinnen was begeisterungswert. Oft unterrichteten sie mehr als 100 Schüler und außerdem führten sie auch die Schuldokumentation.